

О. І. ВАСЕЦЬКА
(Київ, Україна)

КВАЗИСИНОНІМІЯ В СИНТАКСИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ПІДМЕТ, СУБ'ЄКТ, АКТАНТ, АГЕНС, АРГУМЕНТ

Прокоментовано кореляцію термінів *відносна / неповна / часткова синонімія, квазісинонімія, концептуальна синонімія*. Проаналізовано явище концептуальної синонімії (на прикладі термінів синтаксису *підмет, суб'єкт, актант, агенс, аргумент*). Запропоновано аналіз таких термінів та доведено “межовий” характер цього явища.

Ключові слова: синтаксичний термін, термінна синонімія, концептуальні синоніми (квазісиноніми), родо-видові відношення.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях спостерігаємо виразну тенденцію до зміни підходів в описі мовних явищ. Це стосується і термінології, яка відбиває особливості процесу розвитку наукових знань. Ревізія наукових поглядів неминуче призводить і до уточнення багатьох явищ у лінгвістиці, одним з яких є синонімія.

Нині мовознавча наука активно працює в когнітивно-дискурсивній парадигмі (термін О. С. Кубрякової), яка дозволяє простежити еволюцію мислення людини [36], створюючи “нові” номінації на позначення того самого мовного явища. Не оминув цей процес і явище синонімії.

Синонімію вважають семантичною універсалією мови, однак і досі немає усталених поглядів на неї, їй присвячено чимало лінгвістичних праць (Г. Й. Винокура, І. І. Ворони, І. М. Кочан, О. А. Мартиняк, Т. В. Михайлової, В. М. Молодця, Е. В. Неженець, О. І. Радченко, Л. О. Симоненко, О. В. Суперанської, А. В. Ткач та ін.).

У традиційному термінознавстві потрактовують синонімію термінів як небажане явище. Наявність значної кількості термінів-синонімів у термінологіях різних галузей знань потребує упорядкування не лише самих одиниць, а й метамови їх опису.

Досі тривають дискусії щодо статусу цих мовних одиниць, а також щодо їхньої номінації, зокрема *абсолютні синоніми* називають *повними синонімами* (С. Г. Бережан) [2], *дублетами, дублетними найменуваннями* (І. С. Квітко) [12]; *відносні* (О. М. Польщикова) [29] – *неповними* (Р. Б. Микульчик, О. В. Розводовська) [23; 30], *неточними, частковими* (С. Б. Любарський, О. В. Розводовська) [21; 30], *релятивними* (О. І. Новоставська, С. А. Омельчук) [26; 27] та *квазісинонімами* (Р. Б. Микульчик, Ю. В. Тягур) [23; 34].

Власне *абсолютні синоніми*, починаючи з О. С. Ахманової, кваліфікують як *дублети* [1; 4; 12; 23], які заміщають один одного в будь-яких контекстах без особливих семантичних втрат. Термінами *дублет, дублетність*, які зазнають семантичних модифікацій у дефініюванні, послуговуються й сьогодні. Так, наприклад, на думку Р. І. Кобріна та Б. М. Головіна, *термінологічні ду-*

блети — “це слова, що поєднуються особливою термінологічною співвіднесеністю з тим самим науковим поняттям та об’єктом дійсності” [4, с. 54]; Т. І. Панько, І. М. Кочан та Г. П. Мацюк уважають, що *дублети* — “це терміни, що належать до одного і того ж денотата, але мають відмінності у поняттєвому плані, а також відрізняються семантикою словотворчих елементів, етимологією, ступенем сучасності та особливостями функціонування” [23, с. 171]. Такої ж позиції дотримується і М. В. Косова, стверджуючи, що особливості термінних синонімів обумовлені характером їхнього значення, поняттєвістю та відносно замкненою сферою застосування, а “між синонімами немає жодних відмінностей щодо змісту” [12, с. 178], особливо коли йдеться про *абсолютні синоніми (дублети)*, використання яких, імовірно, “обумовлене бажанням уточнити сутність позначуваного” [там само].

Абсолютну синонімію ще називають *повною*, або *точною*. Слушними щодо визначення цього різновиду синонімів є міркування В. О. Виноградова: “<...> можна навести приклад із термінами *білінгвізм* і *двомовність*, які є етимологічно й структурно точними еквівалентами один одного, проте в термінополі лінгвістичного дискурсу відокремились і почали позначати подібні стани, але в першому випадку — індивіда, який володіє двома чи більше мовами (психолінгвістичний аспект), а в другому випадку — суспільство або соціальну групу, що послуговується більше ніж однією мовою (соціолінгвістичний аспект). <...> така термінологічна вишуканість недоступна для тих мов, звідки прийшов термін *білінгвізм* — англійської і французької” [2, с. 371].

Відносні (часткові, неповні) синоніми розглядають як одиниці, які перебувають у родо-видових відношеннях, відповідно означене явище називають *контекстуальною родо-видовою синонімією*. Питання про родо-видові відношення у межах синонімії розглядають О. І. Литовченко, С. М. Локайчук, Н. А. Цимбал [16; 17; 27].

Значна кількість термінів на позначення тих самих типів мовних одиниць свідчить про намагання авторів точніше окреслити сутність обраних для аналізу тотожних явищ, а тому й дозволяє послуговуватися ними як взаємозамінними. Таку можливість заміни часто доводить вживання одним дослідником кількох назв. Пор. напр.: “*неповні (часткові) синоніми*, тобто термінологічна одиниця, семантична тотожність яких здійснюється не в цілому обсязі значень” (РЯС, с. 259); “*Часткові, або неповні синоніми* мають певні відмінності, що виявлені у відтінках лексичних значень” (ЗССЛ, с. 270–271); “*часткові (парціальні)* — це такі терміни, що збігаються частково своїми значеннями, перебуваючи у співвідношенні частини і цілого, абстрактного, конкретного в різних комбінаціях, але всі вони служать для пояснення чогось однопланового й однотипного на основі філософської аналітики та прагматики мислення” (НСФТ).

Зміна вектору сучасних лінгвістичних досліджень спричиняє необхідність вивчення синонімії термінів з урахуванням нових функціонально-прагматичних позицій. Такий підхід припускає розгляд термінної синонімії як категорії, що утворюється в свідомості людини шляхом пізнання навколишньої дійсності і, відповідно, пов’язаної з необхідністю вибору адекватного

“еквівалента” мовних одиниць, тобто визначається пошуковими потребами [25, с. 40]. Таким чином, синоніми, подібно до інших категорій мови, розглядають як такі, основою яких є образи ситуацій. Цю позицію обстоюють, приміром, С. Є. Нікітіна, А. В. Лемов, А. В. Іванов та ін. Урахування особливостей нового дослідницького пошуку дозволило науковцям запропонувати власні типології термінів-синонімів, які все ж базуються на традиційному поділі термінів на абсолютні (“зміст яких тотожний” [20, с. 22]) та відносні (“значення яких збігаються частково” [там само]).

Зокрема А. В. Лемов, простежуючи динаміку експонентів синонімного характеру у термінології, вирізняє: 1) *синоніми* з різною внутрішньою формою, яким притаманний той самий денотат, але різні поняттєві ознаки, що визначаються відповідно до її характеру; 2) *концептуальні синоніми*, породжені різними школами та напрямками у науці; 3) *терміни-дублети*, тобто “різнокореневі одиниці, експоненти яких виражають єдине поняття та співвідносяться з єдиним денотатом” [17, с. 207, 214, 220].

Г. А. Іванова, розрізняючи абсолютні та відносні синоніми, у групі *відносних* виділила: 1) *поняттєві (сигніфікативні) синоніми*, які мають сигніфікативні відмінності за умови тотожності денотата [8, с. 184]. Відношення сигніфікативної синонімії пов'язують терміни з різною внутрішньою формою, і, відповідно, з різними сигніфікативними ознаками, що “сприяє формуванню різних, але взаємодоповнювальних поглядів на об'єкт вивчення” [9, с. 200]; 2) *прагматичні синоніми*, які відрізняються конотативною інформацією (образністю, оцінністю) та іншими прагматичними характеристиками, пов'язаними з культурно-історичною епохою, науковими традиціями, науковим світоглядом і т. ін. Це неоднорідний шар синонімних термінів, до якого належать лексико-етимологічні, культурно-історичні, ідіотнічні та індивідуально-авторські синоніми [8, с. 185–186]. Проміжне положення між цими типами, на думку дослідниці, займають *квазісиноніми*, або *концептуальні синоніми*, – одиниці, що означають той самий феномен у різних наукових напрямках, школах, концепціях, теоріях і т. ін. На думку дослідниці, їм притаманні тотожність денотата та відмінність сигніфікативного значення й прагматичних характеристик [там само].

Термін *квазісиноніми* у термінології також використовують на позначення одиниць із значеннями, що частково збігаються. Приміром, С. В. Гриньов-Гриневиц, виокремлюючи їх серед термінних *варіантів*, подає таку дефініцію: “*Квазісиноніми* (терміни – *часткові синоніми*) – терміни зі значенням, що частково збігається, які умовно використовують як рівнозначні у межах інформаційних та документальних систем” [6, с. 108], цієї ж позиції дотримується і К. В. Михайлова [24, с. 113].

У термінології поряд із терміном *квазісинонім* функціонує термін *концептуальний синонім*, однак не всі дослідники їх отожднюють (часом спостерігаємо обрання однієї з номінацій). Так, термін *концептуальні синоніми* вживають А. В. Лемов [17, с. 153] та О. І. Южакова [37, с. 219]. Обґрунтування розрізнення цих термінів знаходимо у В. Л. Іващенко, яка вважає, що *концептуальні синоніми* – це “формально диференційовані слова, семантично тотожні або близькі за позначуванним об'єктом мислення – референ-

том” [10, с. 164–165], а *квасисиноніми* – це одиниці, що стали результатом взаємодії наук (“*квасисинонімія* є результатом взаємодії наук, що входять до складу когнітивістики, вивчаючи ту саму проблему крізь призму різних метамов” [там само, с. 109]).

Зауважимо, що *квасисинонімія* поставала предметом зацікавлень у лексикології, проте дослідники оперували переважно терміном *неповна синонімія* (ЕУМ, с. 585) (терміни *відносна синонімія* та *часткова синонімія* не зафіксовані у словниках, хоча й існують у науковому обігу). Власне термін *квасисиноніми* на позначення слів із близькими, але нетотожними лексичними значеннями вживає А. П. Грищенко, подібно до Ю. Д. Апресяна [31, с. 144]. У “Словнику сучасної лінгвістики” *квасисиноніми* подано серед *часткових синонімів* та визначено так: “*квасисиноніми*, або *неповні, часткові синоніми*, тобто слова з близькими, але не тотожними лексичними значеннями” (ЗССЛ, с. 271).

Окрім того, свого часу І. О. Мельчук запропонував для цього класу одиниць (*квасисинонімів*) назву *енгіоніми*, яким притаманні незначні смислові відмінності. Вони вступають у відношення входження й перетину: “Якщо ми можемо вказати між означуваними двох основ хоча б на незначну смислову відмінність, то ці основи – не синоніми в точному сенсі терміна; наприклад, не є синонімами *ружье* та *винтовка*, *загореться* – *вспыхнуть* ‘раптово запалати’ – *запылать* ‘сильно загорітися’, *актер* – *артист*, *близкий* – *смежный*, *помощь* – *поддержка* і т. ін. Такі пари (або ряди) варто називати *квасисинонімами* (англ. *near synonims*); можна запропонувати спеціальний термін *енгіоніми* (від гр. *εγγύς* “близько”, “поруч”). *Енгіоніми* належать до інших типів формально-смислових відношень слів: за умови повної формальної неподібності вони можуть вкладатися та перетинатися за смислом” [22, с. 436].

Метою статті є розкриття *квасисинонімії* в синтаксичній термінології на матеріалі термінів *підмет*, *суб’єкт*, *актант*, *агенс*, *аргумент*.

У сучасних синтаксичних теоріях традиційно виділяють кілька основних напрямів вивчення речення, зокрема формально-граматичний, логіко-семантичний, комунікативний та ін. Це, своєю чергою, зумовлює появу нових термінів на позначення тих самих одиниць, які можуть мати різну внутрішню форму, семантичні нашарування тощо: формально-граматичний, семантико-синтаксичний, власне-семантичний (логіко-універсальний) та комунікативний

Для доведення “межового” положення *квасисинонімів* пропонуємо таку послідовність їхнього аналізу: 1) визначення таких термінів за лексикографічними джерелами; 2) з’ясування їх належності до певної наукової школи, теорії, концепції; 3) представлення значень цих термінів за різними джерелами; 4) виявлення сигніфікативних розбіжностей; 5) подання контекстів уживання термінів (тобто їхні синтагматичні характеристики).

Пор. визначення досліджуваних термінів за лексикографічними джерелами:

- *підмет* – “один із двох головних членів двоскладного речення, найбільш типовим способом вираження якого, принаймні у номінативних мовах, є іменник чи займенник у називному відмінку зі значенням суб’єкта

події, яка передається предикативною одиницею” (ССЛ, с. 464); “головний член двоскладного речення, який указує на носія ознаки (дії, процесу, стану тощо) і перебуває у предикативному зв'язку з іншим головним членом – *присудком*” (ЕУМ, с. 483); “компонент формальної структури речення, один із двох його головних членів речення” (ЗССЛ, III, с. 51);

- *суб'єкт* – “мисленнєвий аналог носія предикативних процесів, станів, відношень у певній події, ситуації” (ССЛ, с. 589); “формальна категорія *синтаксису* (граматичний С.), те саме, що *підмет*”; “семантична категорія синтаксису, що означає предмет або істоту, про які повідомляється у реченні (семантичний С.)” (ЕУМ, с. 660);

- *актант* – “семантичний (мисленнєвий) аналог особи чи предмета, який репрезентує обов'язкову валентнісну ознаку предиката й корелює з ним у певній ситуації, представлений структурою висловлення” (ССЛ, I, с. 19); “*актанти* – це живі істоти або предмети, які беруть участь у процесі” (ТОСС, с. 117); розрізняють “семантичні (реальні) актанти, що відбивають елементи ситуації (суб'єкт, об'єкт, адресат та ін.) і синтаксичні актанти – члени речення (підмет, додаток тощо)” (ССЛ, I, с. 30);

- *агенс* – “мисленнєвий аналог активного діяча-істоти (за Ч. Філлмором) або суб'єкт дії у структурі пропозиції чи предикатно-аргументній структурі (*Студент складає іспит. Мати пече пиріжки*)” (ССЛ, с. 13); “семантична категорія, одна із семантичних ролей у мові” (ЗССЛ, I, с. 14);

- *аргумент* – “компонент предикатно-аргументної структури; мисленнєвий аналог особи, предмета, поняття, який корелює із предикатом у певній ситуації, репрезентованій висловленням” (ССЛ, с. 36).

Термін *підмет* – це основний термін формально-граматичного та функціонального синтаксису, *суб'єкт* – логіко-граматичного, семантичного, структурного та комунікативного синтаксису (цей термін за первісним значенням і досі активно функціонує у філософії та логіці); *актант* – структурного та семантичного синтаксису; *агенс* – структурного, комунікативного та семантичного; *аргумент* – логіко-семантичного (термінами *актант*, *агенс* та *аргумент* оперують також у логіці).

Пор., напр.: “Дієслово через здатність його змісту “відкривати” при собі певні позиції, визначає коло учасників (актантів) позначуваною ним процесу: виконавця, предмет, на який спрямована дія, і адресата. Максимальна реалізація дієслівної валентності, за уявленням Теньєра, передбачає наявність усіх трьох названих учасників. Кожен із трьох актантів відповідно до свого “амплуа” має сталу граматичну форму – в українській мові вони відомі як “підмет”, “прямий додаток” та “другий додаток” (РПАВ, с. 134); “Останнє легко спостережуване в розгляді функційно рівнорядних / функційно однорідних компонентів, виражених типологічно різними синтаксичними засобами: Я часто пишу колезі та батькам і Я частіше пишу колезі, ніж батькам, де в наведених конструкціях виявлювана та сама ситуація (морфологічне вираження аргументів те саме), але в різній функційній перспективі з опертям на типологію ранжування” (ЗССЛ, с. 230); “У двоскладних реченнях з невідповідністю (асиметрією) семантико-синтаксичної та формально-синтаксичної структур позицію підмета заступає об'єктна синтаксема в називному відмінку, тоді як суб'єктний ком-

понент у непрямому відмінку виконує формально-синтаксичну функцію сильно-керованого другорядного члена речення” (МФКВ, с. 154); “суб’єкт – центральна семантична грамема відмінкової системи, функційно-категорійний вияв якої пов’язаний зі значенням реальної предметності, зокрема активним виконавцем дії або пасивним носієм стану, на семантико-синтаксичному рівні співвідносна із лівобічною суб’єктною синтаксеєю, у морфологічному плані представлена називним відмінком як основним для цієї функції та всіма іншими відмінковими граемами – її вторинними варіантами” (КССП, с. 38); “атрибутивне судження складається з двох понять, одне з яких – предмет нашої думки – називається суб’єктом судження, а інше – ознака, – називається предикатом судження” (ТЗХС, с. 85).

Попри те, що терміни-квасісиноніми, за твердженням Г. А. Іванової, не можуть замінювати один одного, оскільки “належать до різних термінологічних підсистем, які є інструментом еквівалентного опису того самого фрагмента дійсності” [8, с. 189], практика їх вживання засвідчує інше. Пор., наприклад: “<...> перший актант у традиційній граматиці називається суб’єктом (subject), цей термін ми і залишимо” (ТОСС, с. 124); “<...> дієслово вживається у формі множини, коли воно співвідноситься з двома суб’єктами у формі однини; інакше, два перших актанта в однині вимагають вживання дієслова у множині” (ТОСС, с. 337); “суб’єкт є таким самим додатком, як і інші актанти” (ТОСС, с. 337); “Так, універсалія суб’єкта реалізується семантемою агенса (активного діяча) і може поставати в українських реченнях, як нульова і формально окреслена” (ЗУС, с. 10); “Суб’єктний інфінітив стосується того самого суб’єкта (підмета), що і змінюване дієслово, від якого цей інфінітив залежить, – на противагу об’єктному інфінітиву, що позначає ознаку (дію) іншого суб’єкта у функції додатка” (СУЛМ, с. 208); “<...> Грамема суб’єкта-діяча (агенса) потребує субстанціальної синтаксеми зі значенням істот, зрідка неістот, бо дія предиката звичайно пов’язується з діяльністю живих організмів” (МССК, с. 169); “До того ж суб’єкт (граматичний підмет) – спільний елемент обох предикацій (первинної та вторинної), хоч у вихідному реченні між ним та предикатом-інфінітивом немає синтаксичного зв’язку” (КВП, с. 125); “Щодо свого утворення, такі предикативні одиниці є похідними від двох елементарних структур, де дві синтаксеми, які вказують на суб’єкт, і виступають у позиції нерозчленованого (простого) або складеного підмета” (МЯР, с. 68); “Один із валентнопрогнозованих актантів (аргументів) значеннєвої структури речення – суб’єкт, якому властиві різнопланові диференційні ознаки” (КВП, с. 388); “Семантична валентність виявляється у здатності предикатних слів (що є єдиними носіями валентності) передбачати наявність певної кількості контекстних партнерів з відповідними семантичними ознаками, вона формує предикатну структуру речення: валентні гнізда предиката заповнюються відповідними компонентами, які належать до певних семантичних класів (суб’єкт дії, суб’єкт стану, об’єкт дії, зряддя дії, адресат дії тощо), – аргументами, або актантами” (КСК, с. 266) [підкреслення – О. В.].

Наявність різних синтаксичних концепцій (теорій, напрямів тощо) зумовлюють функціонування паралельних термінів, утворених шляхом зіставлення їхніх експонентів з тими самими лінгвістичними явищами

[17, с. 214]. Такі концептуальні синоніми (квазісиноніми), своєю чергою, є синонімами за референтом, але не за сигніфікатом. Так, приміром, у термінів *суб'єкт*, *аргумент*, *актант* та *агенс* той самий референт із терміном *підмет*, хоча *актант* (*аргумент*) не завжди буває *підметом* (у Н. в.), може бути додатком; *суб'єкт* може бути вираженим не тільки формою називного відмінка, а й іншими відмінками, зокрема знахідним, давальним або родовим; він є одним із актантів предиката, тоді як *суб'єкт*, *агенс* формально окреслений та нульовий. Отже, розуміння сигніфікативних відмінностей зазначених вище термінів не дозволяє послуговуватися термінами *суб'єкт*, *агенс*, *актант* (*аргумент*) у межах традиційного синтаксису.

Окремо зазначимо, що квазісиноніми здатні перебувати в гіперо-гіпонімних відношеннях, наприклад: актант (аргумент) – суб'єкт (підмет) – агенс. Так, терміни *актант* (*аргумент*) є гіперонімами до термінів *суб'єкт* (*підмет*), які, своєю чергою, є гіпонімами до терміна *агенс*.

До того ж, попри те, що терміни *актант* та *аргумент* вважаємо синонімами, звертаємо увагу на “розмежування предикатно-актантних рамок як об'єкта семантичної орієнтації досліджень і предикатно-аргументних структур як об'єкта синтаксичного аналізу” (ССЛ, с. 36).

У підсумку зазначимо, що зміни в підходах до вивчення природи синонімії продукують нові терміни на її позначення. Розвиток мовознавчої науки призвів до появи, наприклад, термінів *прагматичні синоніми*, *сигніфікативні синоніми*, *концептуальні синоніми*, *квазісиноніми*.

Проаналізовані синтаксичні терміни засвідчують, що той самий фрагмент речення можна номінувати по-різному, залежно від напряму дослідження в синтаксисі, що є закономірним процесом розвитку людської думки, а тому й розвитку терміносистеми.

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Советская энциклопедия, 1966. – 607 с.
2. Бережан С. Г. Семантическая эквивалентность лексических единиц / С. Г. Бережан. – Кишинев : Штиинца, 1964. – 321 с.
3. Виноградов В. А. Термин в научном дискурсе / В. А. Виноградов // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Филология. – 2014. – № 2 (1). – С. 368–372.
4. Голованова Е. И. Лингвистическая интерпретация термина: когнитивно-коммуникативный подход / Е. И. Голованова // Известия Уральского государственного университета. – 2004. – № 33. – С. 18–25.
5. Головин Б. Н. Лингвистические основы учения о терминах / Б. Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. – М. : Высшая школа. – 1987. – 102 с.
6. Гринев-Гриневиц С. В. Гринев-Гриневиц С. Терминоведение / С. В. Гринев-Гриневиц. – М. : Академия, 2008. – 304 с.
7. Зудаева В. В. Проблема синонимии и языковая личность / В. В. Зудаева // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2008. – №1. – С. 28–35. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/problema-sinonimii-i-yazykovaya-lichnost>.
8. Иванова Г. А. О семантической эквивалентности терминологических единиц (на материале метаязыка лингвистики) / Г. А. Иванова // Терминология и знание : Материалы II Междунар. симпоз. (Москва, 21–22 мая 2010 г.) / [отв. ред. С. Д. Шелов]. – М. : Азбуковник, 2010. – С. 181–191.

9. *Иванова Г. А.* Синонимы в терминологической системе метаязыка лингвистики / Г. А. Иванова // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, 2011. – № 6 (2). – С. 199–203.
10. *Іващенко В. Л.* Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології) : монографія / В. Л. Іващенко. – К. : Видав. дім Дмитра Бурого, 2006. – 328 с.
11. *Капанандзе Л. А.* О понятиях “термин” и “терминология” / Л. А. Капанандзе // Развитие лексики современного русского языка. – М. : Наука, 1965. – С. 75–85.
12. *Квитко И. С.* Термин в научном документе / И. С. Квитко. – Львов : Вища школа, 1976. – 127 с.
13. *Коваль А. П.* Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – 348 с.
14. *Косова М. В.* Русская лингвистическая терминология : семантические процессы / М. В. Косова. – Волгоград : Изд-во Волгоградского гос. ун-та, 2003. – 328 с.
15. *Кочан І. М.* Варіанти і синоніми термінів з міжнародними компонентами / І. М. Кочан // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія : Проблеми української термінології. – 2008. – № 620. – С. 14–19.
16. *Кочерган М. П.* Нейтралізація / М. П. Кочерган // Українська мова : Енциклопедія. – К. : Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 406.
17. *Лемов А. В.* Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии) : дисс. на соискание учен. степени доктора филол. наук : спец. 10.02.01 / Аркадий Владимирович Лемов. – Саранск : Изд-во Мордовского ун-та, 2000. – 359 с.
18. *Литовченко І. О.* Явище синонімії у військовій лексиці української мови / І. О. Литовченко // Філологічні студії. – 2008. – № 7. – С. 81–91.
19. *Локайчук С. М.* Синонімія термінів у текстах археологічних досліджень / С. М. Локайчук // Українське мовознавство : зб. наук. пр. – К. : Видав. дім Д. Бурого, 2012. – Вип. 42 / 1. – С. 241–245.
20. *Лотте Д. С.* Основы построения научно-технической терминологии : Вопросы теории и методики / Д. С. Лотте. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – 158 с.
21. *Любарський С. Б.* Системна організація і творення сучасної української термінології землеробства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Сергій Борисович Любарський. – К., 2008. – 19 с.
22. *Мельчук И. А.* Строеие языковых знаков и возможные формально-смысловые отношения между ними / И. А. Мельчук // Известия АН СССР. Серия литературы и языка. – 1968. – Т. XXVII. – Вып. 5. – С. 426–438.
23. *Микульчик Р. Б.* Синонімія термінів з прізвищевими компонентами у фізичній терміносистемі / Р. Микульчик // Національного університету “Львівська політехніка”. Серія : Проблеми української термінології. – 2008. – № 620. – С. 104–106.
24. *Михайлова К. В.* Особенности явления синонимии в терминологии физики элементарных частиц / К. В. Михайлова // Вестник Московского государственного областного университета. Серия “Лингвистика”. – 2007. – № 1. – С. 112–117.
25. *Никитина С. Е.* Тезаурус по теоретической и прикладной лингвистике (Автоматическая обработка текста) / С. Е. Никитина. – М. : Наука, 1978. – 375 с.
26. *Новоставська О. І.* Синонімія у філософській терміносистемі Івана Франка / О.І. Новоставська // Українське літературознавство. – 2011. – Вип. 74. – С. 102–106. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/ukr_literaturoznavstvo/74_2011/74_2011_o.novostavska.pdf.
27. *Омельчук С. А.* Парадигматичні відношення в українській лінгводидактичній термінології / С. Омельчук // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2014. – Ч. 2. – С. 270–276. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpudpu_2014_2_38.pdf.
28. *Панько Т. І.* Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. И. Кочан, Г. П. Мацюк. – Л. : Світ, 1994. – 216 с.

29. *Польщикова О. М.* Синонімія в українській телекомунікаційній термінології / О. М. Польщикова // Вісник національного університету “Львівська політехніка”. Серія : Проблеми української термінології – 2010. – № 675. – С. 42–44.
30. *Розводовська О. В.* Явище синонімії в термінології бізнесу / О. В. Розводовська // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – Вип. 20. – 2011. – С. 259–267.
31. *Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; [за ред. А. П. Грищенка].* – [3-тє вид., допов.]. – К. : Вища школа, 2002. – 439 с.
32. *Тараненко О. О.* Новий словник української мови (концепція і принципи укладання словника) / О. О. Тараненко. – Кам'янець-Подільський : Вид-во Кам'янець-Подільського держ. пед. ін-ту, 1996. – 170 с.
33. *Татаринов В. А.* Теория терминоведения : [в 3 т.] / В. А. Татаринов. – М. : Московский лицей, 1996. – Т. 1. : Теория термина : История и современное состояние. – 311 с.
34. *Тягур Ю. В.* Процеси синонімізації у сфері фінансової термінології сучасної англійської мови / Т. Ю. Володимирівна // *Studia Linguistica.* – 2010. – № 4. – С. 375–378.
35. *Цимбал Н. А.* Синонімія у термінології / Н. А. Цимбал // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2013. – Вип. 115. – С. 377–382.
36. *Чернышова Л. А.* Отраслевая терминология в свете антропоцентрической парадигмы : монографія / Л. А. Чернышова. – М. : Изд-во МГОУ, 2010. – 206 с.
37. *Южакова О. І.* Сучасний стан термінології холодильної техніки / О. І. Южакова // Наукові праці. Серія : Філологія. Мовознавство : науково-методичний журнал, 2009. – Т. 105. – Вип. 92. – С. 150–154.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ВТСУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
- ЕУМ – Українська мова : Енциклопедія. – К. : Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 14–15.
- ЗПП – *Загнітко А. П.* Предикатність і предикатема: кваліфікація та інтерпретація / А. П. Загнітко // *Лінгвістичні студії.* – 2012. – Вип. 25. – С. 228–233.
- ЗССЛ – *Загнітко А. П.* Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни : [у 4 т.] / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2012.
- ЗУС – *Загнітко А. П.* Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – 137 с.
- КВП – *Кульбабська О.* Вторинна предикація у простому реченні : монографія / О. Кульбабська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 672 с.
- КСК – *Кобченко Н.* Слабке керування й вільне поєднання у відмінковому вияві як реалізація валентної й невалентної сполучуваності / Н. Кобченко // *Лінгвістичні студії.* – Донецьк : ДонНУ, 2007. – С. 266.
- КССП – *Костусяк Н. М.* Семантико-синтаксична парадигма відмінкової грами суб'єкт / Н. М. Костусяк // *Лінгвістичні студії.* – 2012. – Вип. 25. – С. 35–39.
- МССК – *Мірченко М. В.* Структура синтаксичних категорій : монографія / М. В. Мірченко. – Луцьк : Ред.-вид. від. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – 340 с.
- МФКВ – *Межов О. Г.* Формально-синтаксичні та комунікативні варіанти субстанційних синтаксем / О. Г. Межов // *Studia Linguistica.* – 2012. – Вип. 6. – С. 153–159.
- МЯР – *Масицька Т.* Явище реципрока та аглютинації у правобічній валентності дієлова / Т. Масицька // *Актуальні проблеми синтаксису : матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 85-річчю проф. І. І. Слинька.* – Чернівці : ЧДУ, 1997. – С. 68.

- НСФТ – *Новоставська О. І.* Синонімія у філософській терміносистемі Івана Франка / О. І. Новоставська // Українське літературознавство. – 2011. – Вип. 74. – С. 102–106. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/ukr_literaturoznavstvo/74_2011/74_2011_o.novostavska.pdf.
- РПАВ – *Різник С. М.* Потенційна та актуальна валентність реченнєвірних слів / С. М. Різник // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2011. – Вип. 6. – С. 133–138.
- РЯС – *Розводовська О. В.* Явище синонімії в термінології бізнесу / О. В. Розводовська // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Сер. : Філологічна. Ш- 2011. – Вип. 20. – С. 259–267.
- ССЛ – *Селіванова О. О.* Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с.
- СУЛМ – Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис : підручник / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева та ін. – К. : Знання, 2010. – 374 с.
- ТЗХС – *Титов В. Д.* Загальна характеристика судження / Титов В. Д., Цалін С. Д. // Логіка : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / [В. Д. Титов, С. Д. Цалін, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.]; за заг. ред. В. Д. Титова. – Х. : Право, 2005. – С. 84–86.
- ТОСС – *Теньєр Л.* Основи структурного синтаксиса / Л. Теньєр ; [пер. с франц. : І. М. Богуславського, Л. І. Лухт, Б. П. Нарумова, С. Л. Сахно ; редкол. : Г. В. Степанов (пред.) и др. ; вступ. ст. и общ. ред. В. Г. Гака]. – М. : Прогресс, 1988. – 656 с.

О. І. Vasetska

QUASI-SYNONYMY IN THE UKRAINIAN SYNTACTIC TERMINOLOGY:
ПІДМЕТ, СУБ'ЄКТ, АКТАНТ, АГЕНС, АРГУМЕНТ

The correlations of terms *relational / incomplete / partial synonymy (plesionymy), quasi-synonymy (near synonymy), conceptual synonymy* are commented on. The phenomenon of conceptual synonymy (on the example of the syntactic terms *підмет, суб'єкт, актант, агенс, аргумент*) are analyzed. The way of research of such terms is offered and, the boundary nature of this phenomenon is proved.

К е у w o r d s : term of syntax, terminological synonymy, conceptual synonyms (quasi-synonyms), hyper-hyponymy.